

יוסי גמזו

דָּם בַּשָּׂלַג

פואמה לזכרו של גאון השירה הרוסית
אלכסנדר סרגייביץ' פושקין

דם בשלג

"יבגני לכבו יפהו,
ביד ילפות את כלי-זינו
ויחבונן אל פני רעהו.
'ובכן? הומת, - פוסק שכנו."

(א.ס. פושקין: "יבגני אונייגין", תרגום אברהם שלונסקי)

"כל הזמן נדמה לי שלא דו-קרב כאן כי אם רצח."
(א.ס. פושקין: "היריה", תרגום רנה ליטוין)

דם אור מקז, כמו מאותתת
לו מין "מנא מנא תקל"
אך הוא בוקה ומסתכל
בלי להבין מה נואלים הם
אותם משגי-כבוד שבם
בירי אקדח או על חרבם
גם חכמים שוטים גדולים הם
מול פח יקוש אשר נועד
לכסיל שאל תוכו ימעד.

* * *

הכל החל, אומרים יודעיה
של דרמת-דם נסערת זאת
בטרם כל דו-קרב: מדיה
של הקצונה קרנו עזות
בנגה נברשות קריסטאליים
שבו סנור אולם הבאליים
בנהר ברוקאד זה שנקנה
ממחלצות גבירות מוסקבה
שפזזו כמין פזזר קל
של חבצלות-נהר צפות
על פני פרקט המרצפות
בקוטיליון, קדריל, מזורקה(1)
בהם את צי שמלות-הצחור
השיט שחור-פראקים סחור וסחור.

ואז, כהתגלות-הפתע
של שביב-זהב מבין סיגיו,
כיהלום קורץ בלי רתע
מסגור-פחם אל משיגיו
ההמומים מגיל ואשר
ומנדיבות שעת-הכפשר
שוזפות עיני פיתון צעיר
בין תפרחות עלמות העיר
שכית-תמדה, תרסינת-סבר(2)

שלהי יום שמש ינוארי:
על פני השלג מתפרסות
בורוד ערבים רנוארי
דרכים מתוות עקבי פרסות
סוסים נושפים פקעות של הקל
אגב טליפת גלופ גלהבת
בנוף של קרח צחור שיבה
אי שם על גדות נהר ניבה.
צלצול פעמוני מזחלת
פועם בשקט הקפוא
כמו להזכיר עד מה יפו
חיי-תקנה מול אין-תוחלת
של בני-אדם שיעדם
רק לאבדם כמו ידם.

וכבר עכשיו תלוי כחרב-
דמוקלס מנבאת רעות
בשעת חמש זו, טרם ערב,
שנת אלה-ושמונה-מאות-
שלושים-ושבע, דק ליטורגי
על אותו טקס פטרבורגי
כבריטואל בלתי-נמנע
שבו נרצחת התבונה
לא רק בקליע הרוצח
כי אם גם בסרוב נצח
מטעמו של הנרצח
לתפס כי איש לא ינצח
בקרב זה חוץ ממקדשו
של מלך-המתים-לשוא.

ובכן, גולשת המזחלת
ובה, מקף בני-לונתו,
גאון מכה ערוץ-אולת
האץ, נחפז, לקראת מותו
רואה איה השקיעה שותתת

ממש מאז ועד היום ?

תעלומה זו - אין פותר לה
ולא היה לה כבר גם אז.
ההיסטוריון אמנם חותר לה
אבל נתקל באפל עז
של ערפלי הלא-ידוע
שכל ה"למה?" ו"מדוע?"
פשוט טובעים בהם בתהומה
של דרך גבר בעלמה.
אף הקורא, סקרן פילד,
רתוק בלו בצמאון
אל סוד חידת אותו גאון
שמעטים כמותו בחלד
זכו שפך, בסער חם,
תשק המוזה על מצחם.

והוא, בלהט וירטואלי
כאן מעלה אותם באוב
כמו בסיאנס ספיריטואלי:
פיצד הפליאו לאהב
פסגת הרהב האסתטי
ושיא הלהב הפואטי -
שני הפכים פולאריים,
שני מוקדי-אש סולאריים
שזה את זה סמאו בזהר
אף זה את זה סופם לשרף
בפטליזם בו יטרף
היצר, בגיחו מסהר -
ה-*comme il faut* (5) המעמלן,
את כל העפכות כלן...

אולם פעת - הכל עוד טרם,
הכל לפני. ההפלה
של אהבה יוצאת לדרך
עוד אין בה שמץ דאגה
והעתיד נראה לבטח
ורד כלחי בת גונצ'רוב
ומזדהר כמו הפואט ה-
לוחץ אותה קרוב-קרוב
אל דש הפראק שלו כפרח
מבלי לזכר כי השטן
שזדון לבו צונן כקרח
רוצה ביקוד אהבתן
של נשמות תמימות פאלה
זוג קרבנות העשוים
רק לספק לו חמר-גלם
לנסוים בנשואים...

שבה, בארח מוחשי
זוכה היפי הנשי
למסטרפס ולשדבר(3)
אותן יכתיר כאן כל שופט
בתאר "יצירת מופת".

תולדות הליריקה גדושות הן
בתחרות הקייטשרונות
של גרפומנים בלי בושות (אין
מחסור בזן זה בו נמנות
שפת המליצה הסכרינית
הפרחוניית-אלפסנדרניית
ושפת השמאלץ שלקוקו
שר בסגנון הרוקוקו
על אפרודיטה והלנה
ש"שפתיהן דבדבנים"
ו"גון לחין פשושנים"
ועוד פלצנויות כהנה
בהן הכל תלוי בטיב
נפחו של הסופרלטיב...)

אף בנטליה גונצ'רובה
- זה שמה של יעלת-החן -
עולים ההוד, השיק, הגבה
וכל תו-נוי שיבחנו
באינונטר מעלותיה
מרגע זה במבטיה
של עין אותו פיטן נלהב
(וכצפוי - כבר מאהב)
על כל נמלציות הטריפים
של תאורי יפעת נשים
שחוקי בנאליה ונדושים
פקלישאות סטראוטיפים
של פטר רובנס או פרנץ האלס(4) -
והוא מזמין אותה לואלס.

מה מתרחש בלב נטליה
בעוד אותו סטרטג נוקט
מתקפת-עז בלפיתת-טאליה
אגב רחוף על הפרקט?
האם הלהט הפואטי
קוסם לה כתבונה לפתי
או כלום רומז לה לבכה
כי באותה האהבה
טמון כבר זרע הטרגדיה
שקללת יפיה תמיט
על ברוף המוזה השמימית
ותעסיק את כל המדיה
בסבך הרצח האים

של גזר תליה, גלות או פלא
מטעם מבקשי נפשם -
שהמשכיל בעת ההיא שם
לא יחריש ולא ידם
גם אם סופו הודאי שם
הוא או סיביריה או גרדום.

* * *

אבל הצאר - לא רק את צפון
הסיסמוגרף ששמו שירה
שבו קצה יוצא-הדפן
של שושלתו המזוהיה
כבר מנבא ככתב על טיח
קיר היכלו של בלשאצר,
לא רק אותו אינו מצליח
לקרא ברורות, כי אם - מה צר -
גם את טבעו נחוש-המצח
של משורר-אמת שלא
יאות לשום אתנן של בצע
כמחיר להשתקת קולו
המקטרג בצליל ארסני
על הממשל וחסאיו
וכזמיר האנדרסני
לא יתפתה לכלוב-זהב
בו יתפך למריונטה
ולמשורר-חצר ציטן
של מלך סין - וכך, לפתע,
גזר גלות על הפיטן.

אף הגלות - ראה זה פלא -
במקום לשבר את המגלה
רק מחשלת כמין פלד
את קשי-ערפו, כי לא מוג-לב
הוא כור-הנעש הוולקני
שבעורקיו חומר דמו
של הנסיך האפריקני,
סבה הפרא של אמו.

הא, הוד-מלכות של סבא-רבא
אקזוטי זה ויפי דמותו
אותם ספרה לו נינייה, (7) באבה (8)
זו שלטפה בילדותו
את תלתליו דמוי התיל
(אותם ירש מסב-האם
כמו את עבן של השפתים
הנגרואידיות אף הן),
היא אומנתו הפרבוסלביית
שפרישתה של סאגה זאת
לו, בקולה, חמדת-לכב היא

* * *

והם נשאו, אביר-הפיט
ואותה ונוס מוסקבאית
ויד ביד הקימו בית
בחסותו האבהית
של כבוד הצאר אשר יחל שם
כי פיטנו יעצר
מקשי-ערפו וכי יחל שם
להיות לו למשורר-חצר...

שכן, אחת-עשרה שנות קרי
ושנות מרדות, בטרם צפות
ענק-השיר שוצף-המרי
בה, ביפה שביפות,
גלה סביבו שפעה, לא קרט,
של סחי ודחי בכל אתר
ובלי רחם מתח בקרת
על רקבוננו של המשטר:

על ארץ רוס שאכריה
בצמיתותם העבודתית
הם אות-קלון לפגוריה
של שושלתה המלכותית
המתהוללת יום וליל
במשתאות העצלה
בעוד חשכת-ימי-בינים
עמק ביון-המצולה
של בערות, נוון ועני
היא פת-בגם ומנת-חלקם
מפת-העשק של מיליונים
ששוד מלכם פשוט מלכם.

על סבה רשתה של הפוליטיקה
החשאית, שהטרור
וענויי האינקוויזיציה
לכל בר-לב נכסף לדרור
כבמרידת הדקבריטים (6)
(בהם רעיו של הפיטן)

נקטו בשמה כל אקט סדיסטי
- תליה, גלות ושפמותן -
לבל יצת שום גן ורשף
של דין-אמת וכבוד-אדם
בעוד הצאר חוגג בנשף
של וודקה את שפיכות-הדם.
ועל סתימת פיהם של אלה
המתעקשים, על אף ענשם

בעוד אָזְנֵינוּ בָּה אַחוּזוֹת
בְּחֶבְלֵי-קֶסֶם, בָּם מְטַמֵּיעַ
בֶּן-טְפוּחִיָּה הַלְהוֹט
- עַם כָּל מְלֵא יוֹצֵאת מִפִּיהָ -
אֵת סוּר הַדָּם וְהַזְהוּת.

הָא, אִיךָ צוֹנָחִים פְּתוּתֵי הַשֶּׁלֶג
בַּחוּץ כְּמֹטֵר פְּלוּמוֹת צְחוּרוֹת
מִכַּר פְּרוּם, עֵת מִתְנַחֵשֶׁלֶת
סוּפֵת-אֵימִים, וְאִיךָ קוֹרוֹת
אוֹתוֹ נְסִיף שְׁחוּר-עוֹר-וְעֵינַי
הוֹלְמִים בִּילָד כְּמִין יָיִן
כְּמוֹ חֵשׁ הוּא כִּי גַם בּוֹ, הִנֵּה,
שׁוֹצֵף אוֹתוֹ ה־ D.N.A...
כִּף מְגַלָּה הַלֵּב מִנֵּינַי
יִרֵשׁ הוּא אֵת הַלְמוֹת קֶצְבוֹ
שְׂבַעֲלָצוֹ וּבְעֵצְבוֹ
מַעֲיֵד כִּי דָם אֵינְנוּ מִיָּם
וְכִי מִזְגוֹ שֶׁל כָּל מוֹצֵא
כְּמוֹ מִשְׁתַּכְּפֵל בְּצִאָצָא...

וְהִיא, הַנִּינְיָה, מְסַפֶּרֶת
לְאַלְכֶסְנֶדֶר הַפְּעוּט
בְּלֵאט, לְנִגְהָ אֶח מְבַעֶרֶת
בְּגִחְלִים מְשַׁפְּעוֹת
הַבְּהוּב וְחָם, כִּי צִד זֶה פִּיּוּטֵר,
גְּדוֹל מְלֻכֵי רוּס, זָכָה בְּחֵטֶר
מְגֻזַע נְסִיכֵי חֶבֶשׁ
אֲשֶׁר בְּשִׁבֵי-אוּיָבִיו נִחְבֵּשׁ
אֵי שֵׁם בְּאַפְרִיקָה דוּמְנִי
לְפָנָי כְּמַעַט מְאֵה שָׁנִים
בִּידֵי גְדוּדָיו הַפּוֹלְשָׁנִים
שֶׁל הַשֶּׁלֶטֶן הַעוֹתוֹמָנִי
שְׁאֵת אוֹתוֹ בֶּן-כוֹשׁ הַקֵּט
נִתֵּן לְפִיּוּטֵר כְּמִתֵּת.

הִיא זֶה בְּמִיכֵלוֹבְסְקוֹיָה,
נִגְהָ הוֹרֵיוֹ שֶׁל הַפִּיּוּטֵן.
- "מִתֵּת?" סָח סֵאשָׁה, "שְׁטוּ טְקוֹיָה? (9)
מֵאִימְתֵי אָדָם נִתֵּן
מֵאִישׁ אֶחָד לְאִישׁ אַחֵר כָּאֵן
כְּמִין מְטַבֵּעַ לְסוֹחֵר כָּאֵן,
כְּמִין תְּקִילִין, כְּמִין טְבִין?
פֶּרְשֵׁי לִי, נִינְיָה, לֹא אָבִין."
- "מֵאִימְתֵי שְׁאֵלֶת, יֵלֵד?"
עוֹנָה לוֹ נִינְיָה, בְּחִיּוּד
עֲגוּם שֵׁישׁ בּוֹ צֶל-שִׁיּוּף
לְכָל הַעֲשָׂקִים בְּחֵלֶד,

"מִיּוֹם שֶׁהִחֲזֵק כּוֹפֵה
אֵת שְׁלֵטוֹנוֹ עַל הָרֶפֶה..."

עַל כֶּף, עַל הַחֶלֶשׁ וְרַע לוֹ
מְרַשְׁעוֹתוֹ שֶׁל הָאֵלִם
שְׂכָלִי-מִשְׁחִית לוֹ וּשְׂרָרָה לוֹ
בְּהֵם תְּמִיד מְנַצֵּחַ סְבָלִים
שֶׁל כָּל מְפֵי חֶמֶס וְעוֹל
כְּמוֹ בְּמִמְלַכֶת הַצָּאָר פֶּאֻל
אוֹ אֶלְכֶסְנֶדֶר הָאֲשֵׁמֵאִי
אוֹ גַם אַחִיהוּ, נִיקוּלָאִי -
עַל כֶּף יְתָרִים הַיֵּלֵד סֵאשָׁה
בְּבִגְרוֹתוֹ, לְכָלִי חֶשֶׁף,
אִף יַעוֹרֵר עָלָיו בְּסָף
חֶצֶר-מְלָכוֹת שְׁלֵמָה שְׁחָשָׁה
מֵה חֲתָרְנֵי הוּא צֶלִיל נִיבּוֹ
(אִף אֵל נְקָדִים אֵת שְׂבִיבָא).

כִּי כָאֵן, בְּעוֹד עֵינָה נִתְקַלֶּת
בְּאוּבְרִטוּרָה לְבִכְיוֹ
שֶׁל סֵאשָׁה, זוֹ הַמְתַּגְלָגֶלֶת
בְּדַמוֹת דְּמָעָה עַל צְחוּר לְחִיו,
כְּבָר מִחֲלִיפָה לוֹ נִינְיָה טוֹנִים
וּמְרַעֲיפָה לוֹ מְגֻטוֹנִים
שֶׁל מִין צְבַעוֹנִיּוֹת פְּרוּעָה
כִּיפֵי בְדִיו שֶׁל דֶּלְקוּרָא: (10)
"וּבְכֵן, כֶּף הִיא, "סֶקֶר אֹז פִּיּוּטֵר
אֵת הָאֲתִיּוּפֵי הַקֵּטֹן
אוֹתוֹ נִתֵּן לוֹ הַשֶּׁלֶטֶן
בְּאַרְמוֹנוֹ עֲתִיר הַקֵּטֹר
וְשֵׁשׁ, בְּכֵאס, בְּמֵלֹא קוֹלוֹ:
'אֶקַּח אוֹתוֹ. מַדּוּעַ לֹא?'

"כִּי סְבָא-רַבָּא שֶׁלְךָ, סֵאשָׁה,
הִיא קְרִסְבִּיץ (11) לֹא קֵטֹן,"
הִיא סָחָה לוֹ (וּכְבָר רוֹאֵה שֵׁם
אִיךָ מִתְמַגְנֵט בָּה מְבִטֵן
הַחֵם שֶׁל שְׁתֵּי עֵינֵי הַיֵּלֵד
כְּהֵן יוֹקֶדֶת כְּגִחְלֵת
אוֹתָהּ קְרִינָה כְּמַעַט דְּתִית
שֶׁל אִישׁ-הַפִּיט לְעֵתִיד),
"אֲדַנּוֹת נְסִיף הִיתָה בּוֹ, נַעַם
וְכָל גּוּפּוֹ - הִדְרַת מְבִנָּה
חָטוּב כְּפֶסֶל שֶׁל הַבְּנָה
שֵׁי־אֶמֶן גִּלְפָה בְּתֵאֵם
שֶׁל 'עַז כְּכַפִּיר וְקַל כְּצַבִּי'
וְכָל זֶה נִחְבָּז בְּשִׁבֵי."

הַיֵּלֵד מֵאֲזִין לְנִינְיָה
וּכְבָר, בְּלֵא יוֹדְעֵין, קוֹלֵט

כי שום שבִּיָּה אינָה אַכְסֵנְיָה
 יָאָה לְרוּחַ בָּה נְגִלִית
 זְקִיפּוֹת קוֹמַת אָדָם צְמֵא-חֶפֶשׁ
 בְּפֶרֶט פִּיטֵן הֵבֵא לְסֶחֶף אֵשׁ
 כְּפִרוֹמְתָאוּס שְׁגִנְבָה
 מְזוּס מְעֵצָם אֶהְבֵּה
 שְׁחָשׂ אוֹתוֹ גִּנְבַּ מְפֹלָא אַז
 לִיִצִיר-כְּפִיו, הוּא בֶן-אָנוּשׁ,
 גַּם אִם נִגְזַר כִּי יַעֲנֹשׁ
 הָאֵל אוֹתוֹ בְּפֶרֶץ-כַּעַס
 וּכְפוֹת-צוּק-סֶלַע יַצְמִידוּ
 לְעֵיט הַנוֹקֵר כְּבָדוֹ.

אִךְ אוֹמְנָתוֹ בְּנַחַת סָחָה
 עַל סַבָּא-רַבָּא שְׁלוֹ כָּכָה:
 "אֲבָל הַצָּאֵר הַבֵּין שְׁוִיו
 וְשִׁחְרָרְהוּ מִשְׁבִּיו."

וְכָאן, מְרַגַע בּוֹ נִפְרָשֶׁת
 עַל גּוֹרְלוֹ, מִבְּלִי לְחַדֵּל
 לֹא מַחְבֵּה וְלֹא מַחְסֵד
 כְּנֶפֶס שֶׁל פִּיּוֹטֵר הַגְּדוֹל
 הַמְתַּהַדֵּר בּוֹ בְּצַבּוֹר גַּם
 בְּשׁוֹב הַמְּלֶךְ פֶּטְרִבּוֹרְגָה
 מְרַקִיעַ שְׁמוֹ הַטּוֹב פְּלֵאִים:
 'פְּרִינֵץ חֲנִיבֵעַל אֵיבְרֵהִים'.
 וּכְבוֹד הַצָּאֵר, בְּהוֹד וְרַגַע,
 כְּסַנְדֵּקוֹ, בְּטָקְסָרְב
 בּוֹ נוֹכְחִים גְּדוּלֵי שְׁרִיו
 אִךְ מִטְּבִילוֹ בְּסִינְגוֹגָה (12)
 שְׁבָה הוֹפֵךְ הוּא מִפְּאֲגָאן
 לְפָרְבוֹסְלֵבִי מְהֵרָא.

חֲבַת הַמְּלֶךְ כְּמוֹ הַכְּרִיזָה
 עַל עֵצָם אֵי-גִזְעֵנוֹתוֹ
 מִשְׁשַׁלַּח אוֹתוֹ פְּרִיזָה
 בְּמַמוֹנּוֹ וְחִסּוֹתוֹ
 לְאֶקְדָּמְיָה הַצְּבֵאִית בָּה
 צְלַח כּוֹשׁוֹן זֶה, כְּלֵהִיט בָּה,
 אֵת כָּל תְּלָאוֹת הַמְּבַחְנִים
 עַד דְּרָג סֶגֶן-תּוֹתְחָנִים
 (אִךְ גַּם כְּבֶשׂ בְּכֶשֶׁר טְקֵטִי
 בּוֹ לֹא נִתֵּן כָּלֵל לְהַפְרִיז
 אֵת לֵב יִפְהַפּוּיּוֹת פְּרִיז
 עַד שְׁנוֹכַח בְּאַרְח פְּרַקְטִי
 כִּי גַם לְשִׁסָּר בְּכוֹר-שֵׁטֶן
 אֵין שׁוּם קְבִיעוֹת בְּמַטְחָן).

"הֵן מַחְלִיפּוֹת, "רַטֵּן בְּמָרִי,
 "בְּכָל מַטַּח, כְּכִלּוֹת חֲמוֹ,

גַּם אֵת קְלִיבֵר קְנֵה-הַיָּרִי
 וְגַם אֵת הַתּוֹתְחָן עֲצָמוֹ..."

וְכַךְ אַרְעַ שְׁשַׁעֵל-שַׁעֵל
 גְּמֻלָּה בְּנֶפֶשׁ חֲנִיבֵעַל
 תְּחוּשָׁה כִּי עֲתִידוֹ פְּרוּס
 רַק בְּחִיקָה שֶׁל אִמָּא-רוּס
 שְׁבָה, בְּלֵב גְּדוּשׁ-צַפִּיּוֹת, עַר
 לְסַכּוּי מְעַמְדוֹ
 בְּשִׁרְוֹתוֹ שֶׁל אִישׁ-חֶסֶדוֹ,
 הָאֵל הוּא בְּאִטְיוּשָׁקָה צָאֵר (13) פִּיּוֹטֵר,
 קוֹה כִּי חֶרֶף שִׁחּוֹר גְּוִנְיוֹ
 יֵאִיר לוֹ הַמְּזֵל פְּנִיו.

* * *

"וְכַךְ הָיָה, "אוֹמֶרֶת נִינְיָה
 לִילֵד הַרְתּוֹק כְּלוֹ,
 "הוּא לֹא נִדוּן לְלַחְמָא עֲנִיָּא
 אֲבִי-סַבָּךְ זֶה, לֹא וְלֹא,
 הוּא רַק טַפְּס לּוֹ מְעֵלָה-מְעֵלָה
 בְּדֶרֶג-הַפְּקוּד וְהֵלְאָה
 כָּל נֶגֶף מִדְּרַכּוֹ הַסִּיט
 וְאִךְ נִשָּׂא אִשָּׁה רוּסִית
 (שְׁנִכְדָּתָם, יְלִדֵי - חֶשׁוֹב נָא
 עַל פְּרִי אוֹתוֹ זְוֹג כְּשֶׁר -
 הִיא לֹא אַחֲרַת מְאֹשֶׁר
 אִמָּךְ, נְדִינְיָה אוֹסִיפּוֹבְנָה,
 שְׁדִמְיוֹנָךְ לְאַב-סַבָּךְ
 הוּא אוֹת לְכַךְ וְהוֹכַחָה)..."

כֵּן, כֵּךְ, בְּסַפִּיץ' גִּנְאֵלוּגִי
 אֶקְזוּטִי זֶה, שְׁדֵי מִפְּרֶךְ
 הוּא תְּאוּמוֹ הַפְּדָגוּגִי
 עַם רַף גִּילוֹ שֶׁל יְלֵד רַף
 - בְּפֶרֶט בְּתַחוּם הָאֵינְפוֹרְמַצְיָה
 עַל תְּכִיפּוֹתָה שֶׁל הַרוּטְצְיָה
 בָּה מַחְלִיפּוֹת בְּנוֹת דוֹר פְּרוּץ
 בְּ-France בֶּן-זוּג בֵּין סְטוּץ לְסְטוּץ -
 סוּפֵג הַזְּאֵטוּט כְּגֶשֶׁם
 בְּאֶדְמַת-קִיץ חֶרְבָּה
 מְאוּמְנָתוֹ הַחֲבִיבָה
 אֵת לְהִטָּה שֶׁל הַמּוֹרְשָׁת
 בָּה דָם אוֹתְלוֹ יְרִיעוֹ
 מִזְלָדוֹתוֹ עַד מֵר קָצוֹ.

אִךְ כְּלוּם נִבָּא לוֹ לֵב הַצּוּצִיק
 בְּשִׁפְת פְּחָדִיו הַבְּעוּתִית
 לוֹא גַם קְרִטוּב זְעִיר, קִמְצוּצִיק
 מִן הַצְּפוּי לוֹ בְּעֵתִיד ?

וכלום אותו מנון-היתר
 של רגישות, עמק בסתר
 כל תכסיסי המגננה
 של פזנת-dandy בת אפנה
 אוניגינית פזאת, בירונית(14)
 שבה יסנה זקן לחייו
 פגיעות של ילד, כל חייו
 במסכת-לגלוג אירונית,
 לא יזהירונו כבר עתה
 ממצואים-בפרוטה
 שבו, בשטות שאין פמוה
 יפיל עצמו כמו ידיו
 אגב טפוס על עצ גבוה
 שאין לרדת מבדיו
 כאבשלום לכוד בשוקף-
 אלה בין ארץ ושמי-אבך
 של פרענות, לשום אתר
 מלבד של מות מיתר?

על שאלות כאלו אין לו
 לבן-זמננו כל סכוי
 למצא תשובה, כי מי יתן לו
 אם פסק-אשום או פסק-זכוי
 לכל שיד להם בדראמה
 אם כבר קע"ה שנות "למה?"
 מאז טרוף אותו דו-קרב
 כאן חוצצות בין כל חוקריו
 העדפנים ובין ימינו
 ורק באוב כאן מעלות
 כל נפשותיו הפועלות
 שכבר מזמן שקבו ואין הוא
 אלא מקבץ סברות (ועוד
 בערבון מגבל מאד)?

כי איך בכלל נפיק תועלת
 מברק שקלם המנסה
 של נתחנים וחכמי חלם
 שלאחר המעשה
 אם עד היום עוד לא הועילו
 כל פלפולי-בדיעבד
 ושאר תמיהות "האם" ו"אלו"
 למי שכבר מזמן אבד
 כטרף לעקשות נצחת
 שאף פיום אינה נסלחת
 ואם על מות גאון קטול-איד
 שחוק-הגורל מפטיר: "too late"?

ומה, בעצם, מה נותר לו
 ללב נחמץ, רחוק מבוז
 אך לא מזעם על בזבוז
 נסיף-המוזה שהכתר לו
 אם הוא עצמו, בסער דמיו
 קפח אותו בדמי ימיו?

מה שנותר הוא פנוראמה
 של נוף שדה-קטל ריק, נושן
 בו אין כבר דם ואין עשן
 רק זכר צללי הדראמה
 בה בלי שרק וכחל-אפור
 עולים פרטיו של הספור.

* * *

והספור פדלהלן הוא:
 כבר בעודו כבן ט"ו
 נכר בסאשה זה כי לן הוא
 כמין אנקראון שוכב
 עם בנות-השיר וכבר יוצא לו
 בבית-ספרו, צארסקויה סילו,(15)
 שם של ממזר וארכי-לץ
 שהממסד עוד יתפלץ
 גם בשנים אשר תבואנה
 מתחמוני קנדסותו
 העתידיים לעשותו
 לשד משחת שיעוון ה-
 נון-קונפורמיזם החצוף
 דבק בו כדבורה לצוף.

אכל הצוף - מריר כלען
 היה לחך חצר הצאר
 שחיש הבינה מה המען
 אליו פונה, מטנח קצר,
 בעוקצנות לא-מתנצלת
 סאטירת-לחי מצלצלת
 בכל חרוז וניב פחזו
 אשר שלח כחץ שחזו
 מקשת שנינותו הקריטית
 של פיטגנו הצעיר
 שכל מטנח שלו העיר
 ברוס בלה רגשה פוליטית
 שבעטיה מיד זכה
 לגלות לדרום הממלכה.

אך דין גלות - שדין אסון הוא
 לכל עקור משרשיו
 גלה לסאשה כי חסן הוא
 הרבה יותר משחשב
 וכבוד הצאר אשר הדף כף

את המשורר חצוף-הדוקא
מבירתו, היה אנוס
להוכח כי אין לנוס
מן העבדה כי גם הרוח
ולא רק מלך רב-עצמה
יש לה חקים משל עצמה
ונוגדנים שיגבירוה
גם אם יושם עליה סד
עריצותו של הממסד.

שכן פתגם רוסי פולקלורי
המשיל גלות כזאת ככר אז
בלגלוגו האלגורי
לדג מטבע, כענש עז,
אף לא בשמן המרתח בה
במחבת שגחרך בה
בשרו המטגן בחם
לוהט פאש הגיהנום -
כי אם בסוג אחר של ענש:
גזרת טבוע במצולות
מים רבים, כלומר לכלות
בים במקום ביקוד חרון-אש
(מה שאיננו ענש כלל
לדג, השש לטבל בגל...)

וכך ארע שגזר-המלך
במקום לחסם לו מחסומים
הוציא מתק מעז להלך
אשר גלה נופים קסומים.
שכן, אם דג אינו חושש פה
בגזר-טביעה להענש פה
כיים ומים בשבילי
הנם האלמנט שלו -
יש לשער, כקל וחמר,
כי לב-פיטון, בו נרשמים

בעט-חושיו שלל-רשמים
המנצחים בניב ואמר,
אף הוא, עם כל רגוש קלוט
הופך גלות - להתגלות.

איך בעליל, כלומר בפעל
זה מתחולל כמין מקסם
אלכימי, בו הופך הכהל
(או טוב מזה לומר: הסם)
של עז הדחף המימטי
לשכרון של טראנס פואטי
בו ממרתף התת-מודע
פורץ בלי חק ובלי מדה
שמפן-הליריקה בשצף
ייני כזה, בו שום מכשול
לא יעצר כאן שום נחשול
של רגש, של חרוז, של קצב -
חידה זו, גם טפה מלג,
עוד לא פתר שום פסיכולוג.

אבל עבדה: כדג במים
- במקום שדם-לבו יקז -
גמע שם סאשה, צמא-עיניים,
זפים של קרים ושל קוקז
ואם קנה הצאר לשבר את
עזות-מצחו, הרי תגברת
של נוף הרים ונוף אדם
הנספגים כיי"ש בדם
לבתה בו אש מרדית לזהבת
אותם הסיקה פראותם
של רכסי-עד בזקיפותם
ויקוד תשוקת אשה אוהבת.

הלא קסמי הוי ונוף,
נהר ונהר, עראי וקבע,
לעד לא יתפסו לחנה
לשום שליט מלבד לטבע
ואין ליצר או מרינה
לא צאר עריץ ולא צארינה
וחצף-קצף צליל מפל
אין על שיריו צנזורה כלל
וכשמהדיר פיטון חם-מזג
רמך שועט במרחבים
שיריו פורצים ככוכבים
משחור לילם, ואין שום גזק
של שום רוזן שיבעיתו
לבלם את פיו או את עטו.

יילל הרוח הנושבת
כצוחרתו של עיט-פסגות
ולהט מדורות השבת
שחברותיו לא נסוגות
גם בגיחזן מן המצר עם

עדת מוֹרְדִים מוֹל חיל-הַצָּאֲרִים
הַמְתַּאֲמֵץ לְכַף עַל עַז
עַל הַקְרִימָצ'אק וּבֶן-קֶןקֶז -
כָּל אֵלֶּה לֹא רַק לֹא הַדְּבִירו
אֶת קֶשִׁי-עָרְפוֹ שֶׁל הַסּוֹרֵר
כִּי אִם חִבְרוּ בּוֹ, בְּמִשׁוֹרֵר
לְמִין קַלְחַת בְּהַ הַגְּבִירו
אֶת דָּם מוֹרְשֵׁת יַחוּסִיו
שֶׁל חֲנִיבֵעַל, אַב-הַסֵּב...

וּבְקַלְחַת הַרוֹתַחַת
רַקְקָה הַמוֹזָה בְּלִי לֹאוֹת
כְּמוֹ בְּבִלְמוֹס שֶׁל שַׁד מְשַׁחַת
שִׂיאִים שֶׁל יָפִי וּמְלֹאוֹת
וְאֵת יִקְרַת שְׁמַעוֹ הַגְּדִילָה
בְּזַכּוֹת רוֹסְלָאן וְזַכּוֹת לוֹדְמִילָה
וּשְׁלַל שִׁירֵי קֶןקֶז יוֹקְדִים
וְ"הָאֲחִים הַשׁוֹדְדִים"
וְ"מַעֲנֵן בְּחִצֵּי־סְרַאִי" עִם
תַּחֲלַת "אוֹנִיגִין" שֶׁתוֹסִיף
תוֹךְ ח' שְׁנַיִם אֶל הָאֲסִיף
שֶׁכָּל כְּלוֹ מִתַּנַּת-שְׁמַיִם,
עוֹד הוֹכְחָה כִּי גַם גְּלוֹת
אֵין בְּהַ, שִׁירִית, הַכְּרַח דְּלוֹת.

* * *

נו, וְכַעַת - שְׁנוֹי אֲדָרְסָה (16)
בְּצוֹ-מְלִכּוֹת חֲדָשׁ: תַּחֲלָה
לְקִישֵׁינִיב, אַחַר - אוֹדְסָה
וְשׁוּב וְשׁוּב גְּזַרַת גּוֹלָה
שֶׁכֶּן אוֹתוֹ enfant terrible (17)
שׁוּב מְכַדְרֵר עֲצָמוֹ בְּ-drible (18)
מִהַתְּכַתְּשׁוֹת לְהַתְּנַגְּשׁוֹת
בְּמִסְכְּמוֹת וּבְכַרְשׁוֹת:

תַּחֲלָה מוֹצָאִים כְּלָבִי-הַצִּיד
שֶׁל הַצְּנוּזוֹרָה, בְּפִתְחָם
אֶת מְכַתְּבֵי תוֹךְ רַחְרוּחָם
הַבְּלָשִׁי סְכִיב אִישׁ-הַפִּיט,
כִּי יֵשׁ בּוֹ נֶגַע סַכְּנָה
שֶׁל אֲתִיאִסְט בְּלִי תַקְנָה
וּלְאַחַר-מִכֵּן מְצַמִּיד שֶׁם
כְּבוֹד הַרוֹזֵן וּרוֹזְנָצָב, (19) (מִ)
שְׁמִמָּנָה הָיָה רִשְׁמִית שֶׁם
יָל הַגּוֹלָה הַעֲרַמוּמִי)
!קוֹב עַל טִיב מְדוֹת הַטְּהַר
שֶׁל רוֹזְנָתוֹ יַפֶּת-הַתָּאֵר
וְשֶׁר מִתַּחַת לְאֵפוֹ

זֶה הַתְּעַמְקָה ("superbe! chapeau!") (20)

בְּשִׁירָתוֹ שֶׁל הַבְּלִיעַל
אֲשֶׁר גַּם הוּא - יֵשׁ הוֹכְחוֹת -
שֶׁם הַעֲמִיק בְּהַ לֹא פָּחוֹת
עַד כִּי בַתְּפֹס אוֹתוֹ הַבַּעַל
הַרְחִיק, כְּגִמּוֹל מַעֲלָלִיו,
אֶת הַחֲתוּל מִן הַחֶלֶב...

וְכֶף אַפּוֹא מְגִיעַ סֹאשָׁה
אֶל גְּלוֹתוֹ הַכִּי תְמוּהָה,
אֶל כְּפַר הוֹרִיו אֱלִיו הוֹחֶשָׁה
פְּקוּדַת הַצָּאֵר: "אֵין שׁוּם תְּנוּעָה
מַחוּץ לְכְּפַר הַזֶּה מִתַּרְת
לוֹ, לְעֲצוּר שֶׁם לְמִשְׁמֶרֶת,
עַל חֲטָא שׁוֹרוֹת לֹא נִסְלַחוֹת
לְעוֹד שְׁנַתִּים לְפָחוֹת."

אֶךְ חֲרָף מַעֲצָר-הַבֵּית
זֶה, הַמְּגַבִּיל אֶת חֲרוֹתוֹ
(אֶךְ לֹא אֶת זוֹ שֶׁל שִׁירָתוֹ)
בְּהַ מְמַרְיאוֹת כְּנִפֵי הַפִּיט
אֶל רֹם כְּמוֹהוֹ לֹא נוֹדַע
בְּשִׁירַת רוֹסְיָה מַעוֹדָה)
מִנִּיב עֲטוֹ יָבוּל רַב-שׁוּי-
וְעַרְף: אֶת "הַצּוֹעֲנִים"
וְאֶת "בוֹרִיס הַגּוֹדוֹנוֹבִי"
וְאֶת "גֶּרְף נוֹלִין", וּפְנִינִים
מְסוֹדֵר-גְּדֵל כֹּה מְפִתִיעַ
וְסוֹדֵר-עֵמֶק כֹּה נִבְצָר
הוֹפְכוֹת שֶׁם בְּלִי רַחֵם עַל פִּיהָ
אֶת קַעֲרַת יִקְרַת הַצָּאֵר
שֶׁקְטֻנוּתָהּ נִרְאִית פְּתִיט
בְּהַתְּנַפְּצָה אֶל עוֹ שְׁרִטוֹן
גְּדִלוֹת הַרוּחַ הַפּוֹאֲטִית
שֶׁל הַגְּאוֹן נוֹתֵן הַטוֹן
שֶׁכָּל-כְּלוֹ רַק בֶּן כ"ו הוּא
אֶךְ כְּבֹר, עַל אֶף כְּבִלֵי הַחֶק
נִשְׂא שְׁמוֹ מַעֲלָה, כְּכּוֹכֵב, ו-
תַּהֲלָתוֹ לְמַרְחוֹק.

וְכֶף, כְּמִין בִּימָאִי סְרְדוֹנִי
וּפְטִלִיסְט לְאֵין מְרַפָּא
קוֹבַעַת יָד גּוֹרֵל אִירוֹנִי
עֲמוֹת נִצְחִי שֶׁלֹּא יִרְפָּה
מְנַשְׁמַתָּה שֶׁל רוּס גַּם הַלְּאָה,
שְׁנַיִם רַבּוֹת אַחַר תְּמָה
שֶׁל דְּרָאמָה זוֹ שְׁאֵין דְּגִמָּה לָהּ
בְּשִׁירָתָהּ שֶׁל שׁוּם אִמָּה
לְתוֹעֲפוֹת אֵיבָה וְקִרְעַ

ושליפת סוף מנדן
של שר מול שר, של אש מול קרח,
של הפיטן מול הרודן.

וזה, בלי שום פניעת-קנוסה, (21)
יחזר תמיד, מדור לדור,
כמו לשכפל עצמו כנסח
וקוד גנטי שיחזר
אל תוך מחזור דמה הלירי
של אפופיאה מפלאה
בה ישנה התרקירי
של עז הרוח הכלואה
כריטואל-אימים-נפלא
של דם נגר על צחור משלג
שמשלמים עליו בכלא
או פתת-ירי או גולאג.

* * *

אכל נשוכה גם נשכה
במעון זוגנו הצעיר
שנשוואו חלים כשבע
שנים אחר שכבר העיר
אותו שרמנצ'יק וכן-מעל
את זעם הרודן הבעל
על כך שבקרניו קשטו
כשברשתו נפלה אשתו.

ורבן, מקץ גלות שנתים
קראו המלך למוסקבה,
מחנה שזה מכבר עכבה
ולא במעט פליון-עינים
המתין לה הפיטן השקוף
אף אין אליה שאין בה קוץ.

כי תנאי התנה עמו צארנו
עם החרתול, תמורת זבדה
(לא, ידידי, לצערנו,
אין ארוחות-חנם, עבדה):
למען לא יחטא פואט זה
בשום פלטת-לשון-ועט, זה
צוו לסאשה סוררו:
הצאר עצמו יצנורו...

וכך, משפל, אנוס לכך את
ראשו לבכיר-היחסין
כמו הזמיר עשוק-החפץ
בזהב פלובו של מלך סין,
שב פיטננו פטרבורגה
או למוסקבה, הכל תלוי

בנהר סלתו של הצבור גם
לכאן גם לשם בלוי
בנשפי-חשק וקמפניה
וילשון-הרע ונכלולים
בם לגביעים מוזגים שמפניה
ולאזנים - רכלולים.
וכסיח-פרא שאפך
או שטפון-אשד כבול-קאנאל
הוא חי פתאם על פי חקיו
של על ה- comme il faut הנ"ל.

כן, כביכול, על פני השטח
הוא מסתגל ל"תקנון":
פיטן ציטן, גם חף ממתח,
וגם פקידון במנגנון
שבזו רעיו רודפו על כך ש-
החניוק מכר את נשמתו
לשטן-הבצע שנוכח ש-
נתן לקנות את בכורתו
במנעמי הקונפורמיזם
ומחיר נזיד-האדישים
של סתגלני אופורטוניזם
הרואים דם - ומחשים.

כי דם אינו חדל לזוב בה
בצריצות בריבית זאת
שעם שלם מפקר, עזוב בה
לשד ידים בוזוזות
של צאר משחת וכל פמליית
עליוקותיו גובות המס
החוגגות את בקנלית
העול הזועק חמס.

אך כבוד המלך - שלותו כאן
שלמה מרגע שרתק
כמין פלבלב לרצועתו כאן
משוררנו שהשתק
כי בת-שירו כבר לא סוררת
ויקרתו במלא פבדה
שוב אין בה גץ מסית למרד,
הוא מתברגן סופסוף, עבדה:

הוא מתחתן, נכסף לנצח
וכביכול מישיר ארחו,
מוליד ארבעת יורשי-יצר

נוסף על שלל ילדי-רוחו
("פולטובה", "בלקין" ו"אונגין",
"פרש הנחשת", "מלכת פיק",
"בת קפיטן" ו"סתיו" אלגי
ועוד רבים שלא נספיק
אף למנותם) אף מדי פעם
כמו את עקצו כלום לא החליש
שוב מעורר עלי את זעם
חוגיו של ה-snoblesse oblige.

"הוא", זועקים הם, "במסנה של
ילד-טוב-פטורבורג, נועץ
חציו בכל חלשה וכשל
של הממסד, שלרועץ
לו שירתו עזת-המצח,
החתרנית, בה מזדלזל
הצאר ירום הודו לנצח"
(והם צודקים, לעזאזל...)

כי מסתבר שחרף פחד
חמת הצאר ואסורו
חוזר לו סאשה, כך או ככה,
לאמתו ולסורו
שכן כפריץ מפל עז-שצף
ממרום פסגות קוקז לתהום
אף כל שירת-אמת פורצת
מלב פיטן-אמת פתאם
גם על כרחו של בעליה
וגם אם בנפשו חיב
כי ישלם קשות עליה
במחיר יקר מאד - חייו.

וכאן, כפיס מרקיע
נפלה לידי דורשי נפשו
ההזדמנות לבקע בקיע
בין לבבו ובין ראשו,
בין קר-שכלו שיש בו פח
לגבר על אש רתחת-דמו
ובין חמת חמום-המח
שהיא אויבו שלו עצמו.

אותה העת זמן העירה
קצין-פרשים מארץ France
ששרמנטיותו העירה
באשת סאשה זיק רומאנס

שאין לדעת במפגיע
עד להיכן אמנם הגיע
אותו הזיק אשר הבזיק

בלי לשער עד מה זזיק
לא רק לעצם האידייליה
(באם אמנם הייתה כזאת)
או שמא כבר סבלה עזות
שלמות הרמונית הפמיליה
מדיסוננסים שאכן
צרמו בה שם עוד לפני כן.

נטליה, בת עשרים וארבע
(וכבר אדם של ארבעה)
ידעה תמיד כי חיש יבחר בה
כל ברק-מבט רב-הבעה
של כל גברבר מקסם, שרמנטי
כיעד לאימפולס רומנטי
שכן יפיה הלא-מגבל
הרהיב כל נשף וכל באל
בעוד אישה צופה מנגד
שכור-גאונה על יפתו
אף גם נצלה באש-תפתו
של כל חשש מבגידת-בגד
בעוד חצר הצאר, כעד,
צוהלת משמחה לאיד.

כלום אהבה אותו נטאשה
את מחזרה הצרפתי?
וכלום לא חשה כמה סאשה
גם לשניה אינו מחטיא
במבטו את מבטיה
שבחייה מתעתע
לא רק אינם קוטעים לזר,
כל שביב-סכוי כי אם, מוזר,
אף מלבים בו לבלי הרף
את חצפתו בכל בנקט
מול חנחוני מדאם קוקט
כתן חומד פרגית לטרף?
מה שברור עד ליאש:
הגברת שחקה באש...

כי האמת העירמה היא:
אין להשוות את העצמה
בה אהבה את בעלה עם
חבת הגברת לעצמה
(אף כי נרקיס המיתולוגי
אשר בלהט פתולוגי
מרב חמדה ליפי דמותו
מציא במים את מותו
ודאי הייתה בטנו מלאה שם

על זו אשר מרב חבה
ליפי-עצמה יפיה טבע
לא את עצמה כי אם את סאשה
ביון הסחי, שבבצו
חפר לו זה את מר קצו).

שכן גם הוא, אביר-הפיט,
בגבר יצרו על שקוליו
תרם ברחב-לב למיט
שהוא עצמו המיט עליו;
ואם כתב בפרק ד'
שב"אוניגין" כי יוכל את
אויביו לדחות במו-ידי
אבל אבוי לו מדידיו -
ראוי היה כי בלב-הוא
תמיד ישמר לו כלל-זהב:
שפלעמים אדם עצמו הוא
הרע ומר שבאויביו,
בפרט אם עבד הוא, נפשית,
לגנוני יקרה טפשית.

כי את אותה עבדות נואלת
הטיבה כל עדת שונאיו
לרתם בתחמנות מרעלת
אל חם-מזגו, זה גדול מונעיו
של בן-אנוש שבוי-יצרי-להט
מרסוני צלילות-הדעת
כשרק ניצוץ אחד נחויץ
למצואיזם השחויץ
להבערת דלקה מנטאלית
אף במכריק שבמוחות
האץ את כל חיייו למחות
במחי שגיאה אחת פטאלית.

הם בשקידה רבה הפיצו
בשם מוען עלום-זהות
אגרות-פלטתר בהן הפצו
כתבתו של כל רכלן להוט
ללשון-הרע בה כל בן-שחת
ישישו בני-מעיו מנחת
בהחליפו בלי מאמץ
כל "מה נשמע?" ב"מה נשמץ?"
ובאגרות, בטון בדות,
נרמז כי playboy צרפתי
נטפל בארח שטתי
לאשת משורר רתוח
שכידוע, מעודו
טרם מחל כף על כבודו...
בכל פנת רחוב וקרן

נודע טפיל זה כדנטס
(בן מאמץ למר היקרן,
ציר הולנד), שמנדריק שקרקס
סביב כל שמלה וקרנינולינה
כמין קפצן בטרמפולינה
ושנשא, כהסואה
את אחותה הלא-נאה
של אשת סאשה רק למען
יחטף, כמין איך גיסא,
בדל נגיסה מן הגיסה
פת-התאר אם רק יען
קופיד, שזאת אמנותו,
למשאלות חרמנותו.

וכף, מול לחש עז פרעם
של לשונות שחוזות לשסוף
(באלה אין מחסור אף פעם
לא רק בפטרבורג סופסוף
ולא רק אז, גם בימינו)
בודד נצב לו פיטינו
שלא נסתר מתבונתו
לאן טורחים לגרר אותו
כל יריביו אשר הוחילו
כגמול על כל חצי שיריו
לנפילתו ברעש רב
ושבדחילו וברכילו
פצחו פתאם ברנונים
כי הוא אלוף-הקרננים.

הו, הם שנאוהו שם ככר קדם
כל ערפדי העצלה,
אבל כעת טמנו מלכדת
שהעמיקה כמצולה
לפקחותו חדת-השכל
שמול מרמה, תככים ונכל
תמיד השכילה עד עכשיו
לגבר על כל זממי חורשיו
המתאווים לכרות לו קבר
אף פאן, למען הלכדו,
קוו לפרט על חוש-כבודו
שבצעורו יצרי לב גבר
כל פת-שפוטו אוזל
(והם צדקו, לעזאזל...)

והוא עצמו - כלום חש בנות
בהבינו את טיב זממם?
כלום לא יכול היה למנע
את אש מזגו אשר סמם
מלסמאו בעורוניה

וְאֵת אֲשֶׁתוֹ מִחֲנֻחֵיהֶּנּוּ
וְכָךְ, אִם פָּחַז יִשְׁכַּף,
גַּם אֵת מְטוֹרֵד אוֹתוֹ (פְּרָחַח)?
עַל שְׂאֵלוֹת נוֹקְבוֹת כְּאֵלֶּה
יֵשִׁיב בְּמַרְךָ וּכְלֵמָה
כָּל הַמְּכִיר סוֹפְסוֹף עַד מָה
חֲשׂוֹף לְוִירוֹס-הָאֵלֶּת
הוּא טִיב יִצְרוּ שֶׁל הָאָדָם
וְכָךְ גַּם יִצַּר הַמְּדָאִם.

הֵטְבַע - חוֹשׁ מְדָה אֲכֹרֵר לֹ:
עַל כָּל גְּזֵמַת-יוֹתֵר-מְדִי
קוֹנֵס הוּא כָּל חֲרִיג הַזֶּר לֹ
בְקִנְס מְקַבְּרִי, יְדִידִי.
כָּל הַפְּרִזָּה, וְלוֹא לְשִׁבַח,
הִיא, בְּדִינֹו הַמַּתְחַסֵּד,
חֲטָא לֹא נִסְלַח - וְעַדָּךְ רוּחַ
אֲצִלוֹ הוּא עֲדָךְ שֶׁל הַפְּסֵד.

כָּךְ מְשַׁלֵּם פִּיטוֹן בְּלִי דְפִי
עַל יֵתֵר בְּרַק הַרְפִּינִירֵט
וְהָאֵשָׁה - עַל יֵתֵר יְפִי
וּפְלִרְטֵטוֹן - עַל יֵתֵר פְּלִירֵט
וְכָל קִיצוֹנִיּוֹת מְגֻזְמָת
-בְּפִגְשׁ בָּהּ עֵינַי גּוֹרֵל שְׁסֵאִי -
בְּמִזְמֵרֵת חֲמָס נְגֻזְמָת
כְּשֵׁיחַ בְּגִנֵּי וְרִסְאִי.

וְכָךְ, כְּשֶׁבַחְכֶם מְצִמִּיא
כְּבוֹד-כְּסִיל אֵת יִצְר-הַנְּקָם פֹּה
תוֹקַע סֵאשָׁה גּוֹל עֲצִמִי
לְקַר-רוּחוֹ מֵרַב דָּם חֵם פֹּה
וּבְלִי מְשִׁים, כְּרִצוֹן כָּל סִגְל-
הַמְּטִמִּינִים-לוֹ-מְאַרְב,
הוּא לְעֲצִמוֹ "יֹוֹרֵה בְּרִגְלִי"
וּמְשַׁחַק לִידֵי צִרְיוֹ.

* * *

בְּכָל מַלְכוּת הַצָּאֵר הַכְּרִזָּה
תִּגְרַת דּוּ-קֶרֶב כְּלֵא-חֲקִית
לֹא כְּמַלְיָצָה וְלֹא כְּפָרְאָה
וְלֹא כְּעֲצִימָה חֲלֻקִית
שֶׁל עֵינַי-הַשְּׁלִטוֹנוֹת מְטַפֵּשׁ
אֲפָנָה זוֹ שֶׁל קְפוּחַ-נֶפֶשׁ
כִּי אִם כְּצוֹ שְׁכַל מְרִינֵן
הַמְּפִירוֹ - הוּא עֲבָרְנֵן.

וְאִם לֹא דִי בְּכֹךְ עַדְנֵן

הָרִי שְׂאִישׁ מִבֵּין חוֹקְרֵיו
שֶׁל נִגְעָה זֶה שְׁשֵׁמוֹ דּוּ-קֶרֶב
בְּאַרְצֵן רַחֲבַת-יְדִים
כְּרוֹסְקִיָּה זֹאת עוֹד לֹא שָׁמַע
עַל קֶרֶב כְּזֶה עַל סִמְךָ אֲשֶׁמָה
כֶּה הַמְּזִמֵן נִחְשָׁב אֲשֶׁם
רַק עַל פִּי דָאֵר עֲלוּם-שֵׁם.

אֵף הָאֲגֵרוֹת (אֲשֶׁר הִגִּיעוּ
לְכָל הַ"מִי וְ"מִי" בְּעִיר
מִמִּי שְׂאִין לְדַעַת מִיָּהוּ)
הַכִּילוּ דָךְ נִיר בְּהִיר
בְּלִי שׁוּם מְלָה כְּתוּבָה, וּבּוֹ
עוֹד דָּךְ, נוֹסֵף, אֲשֶׁר כּוֹתְבוֹ
הַמְּסוֹתוֹרִי אוֹתוֹ מֵעַן
אֵל הַמְּשׁוֹרֵר הַמְּמָאֵן
לְהַמְנַע מְפָרִיעַת-חֹק
אוֹ לְעֲשׂוֹת עֲצִמוֹ לְשַׁחֹק
בְּהַכְּלִיגוֹ עַל קְלוֹן-בְּשֵׁתוֹ
שָׁבוּ נְרַמְזוּ כִּי שֵׁם אֲשֶׁתוֹ
נִכְרַךְ בְּשֵׁם אוֹתוֹ פּוֹשֵׁטֵק
שֶׁעֲנִינֹו בָּהּ לֹא הִשְׁתַּק
כִּי אִם פְּרִסָּם כְּרַעַשׁ רַב -
וְהוּא קָרָא לוֹ לְדוּ-קֶרֶב...

* * *

הַהֲגִיּוֹן הִיָּה תְּמָה
(לוֹא רַק נִשְׂאֵל לְדַעַתוֹ):
כִּי־צַד בְּרַנְשׁ נִבּוֹן כְּמָה
לְרוּץ אֲמוֹק לְקִרְאֵת מוֹתוֹ
אִם אֵינִן לוֹ כָּל עֲדוֹת חוֹתְכַת
אוֹ אוֹת לְכָךְ כִּי מְשַׁרְכַת
אֲשֶׁתוֹ דְרַכְיָה עִם הָאִישׁ
אֲשֶׁר אֵת שְׁמָהּ הַטּוֹב הַבְּאִישׁ?

הַהֲגִיּוֹן הִיָּה שׁוֹאֵל גַּם:
כְּלוּם לֹא עַדִּיף עַל חֲשָׁדִיו
גּוֹרֵל אֲרַבְּעַת יְלָדָיו
שֶׁיִּתְרוֹ בְּלִי אָב גּוֹאֵל גַּם
כֶּה־שְׂאֵר לָהֶם רַק אִם
אִם יִתְיַתְמוּ מֵאַבְיָהֶם
שְׁפַעֲיָנִיו כְּבוֹד גְּנוּנָיו
יָקָר אֵף מִחֲזֵי בְּנָיו?

הַהֲגִיּוֹן הִיָּה מוֹסִיף עוֹד:
מִנֵּינִן לוֹ לְסֵאשָׁה זֶה
צְדָקָנוֹתוֹ שֶׁל מַתְחַזָּה
שְׁלִזְכוּתוֹ נִזְקָף אֲסִיף עוֹד
גְּדוֹל אוֹלֵי מְשַׁל דְּנִטָּס

אֲשֶׁר נִתַּן בּוֹ לְכַרְטֵס
בְּקִטְלוֹג מְאִיר-עֵינַיִם
שָׁלַל בְּעֵלִים צְמוּחֵי-קַרְנַיִם
שֶׁהוּא עֲצָמוֹ, לְנִשְׁוֹתֵיהֶם
בְּרַחֵק כָּל בַּעַל מְבִיתוֹ
הַנְּעִים בְּחִיק מְטוֹתֵיהֶן
אִי-אֶז בִּימֵי רִנְקוֹתוֹ
כְּקִנְנוּכָה לֹא קָטָן
אֶת שִׁמְמוֹן זוּגִיוֹתָן
לְעַת כְּבִשׁוֹ עִם כָּל צְוִיץ רֵן
לֹא אֶת יִצְרוֹ, כִּי אֶת יִצְרָן...

הַהֲגִיֹן יְכוּל לְתַמָּה,
אֲךָ מַה מְבִין הַהֲגִיֹן
שְׁכָלוֹ רֵאצִּיּוֹ, כְּלוֹ מַח
בְּנִפְתּוּלֵי הַשְּׁגִיֹן
בְּהֶם פּוֹרֵץ כְּמַהֲרָ-נֶעֱשׂ
מִלֵּב-אָדָם אוֹתוֹ דְּבוּק
הַמְשַׁתְּחָרֵר בְּמַחֲזֵי וְרַעַשׁ
כְּמוֹ הַעֲנַק מִן הַבְּקָבוּק?

אָדָם, לְמֵרוֹת יְמֵרוֹת-הַדַּעַת
שֶׁל homo sapiens רַב-פְּלֵאוֹת
הוּא פְּקַעַת-יִצְרָיִם מוֹנַעַת
בְּדַחֲפֵי חַיּוֹת כְּלוֹאוֹת
בְּכִלּוּב הַ- id שְׁבוּ הַזַּעַם
זוֹנֵק כְּמִין אָסִיר נִמְלֵט
כָּל עֵת, כָּל רֵגַע וְכָל פְּעַם
שְׁבוּ נִפְרָץ אוֹתוֹ מִקְלָט.

רְאִינוּ כְּבָר מוֹחוֹת-תְּפִאָרַת
בְּכַעֲסֵם אוֹ בְּכוֹסֵם
הוֹפְכִים לְמִין צוֹנָאמִי פְּרָא
בְּפִלְמוּסֵם אוֹ בְּלִמוּסֵם,
רְאִינוּ כְּבָר גְּדִלוֹת שֶׁל נֶפֶשׁ
שְׁבֹרְגֵי-מִבְּחֵן סְפוּרִים
הוֹפְכֵת לְקִטְנוֹת וְרַפֵּשׁ
כְּבִשְׁפֵל שְׁבִיִצְרוּרִים.

וְכָךְ, אַבּוּי, נִתַּן גַּם סֵאֶשָׁה
נִפְשׁוֹ לְ-Hybris (22) בְּעִבּוּט
בְּלֵי שׁוֹם צְדוּקָה וּבְלֵי שְׁחֶשָׁה
חֻכְמַת לְבוֹ כִּי הַ"כְּבוֹד"
הַמְצִ'וּאִי חֲמוּם-הַמַּחַ
בוֹ גוֹף בְּקִבְרֵי יַעֲפֹר
אִינוֹ לֹא אִמָּץ וְלֹא כַחַ
כִּי אִם חֲלָשָׁה לֹא תִכְפֹּר.

מַה מְכַבֵּד יוֹתֵר: לְתַקַּע

כְּדוּר בְּמִצַּח יְרִיבָךְ
(אִם לֹא יִסְפִּיק עַד אֲזוּ לְבַקַּע
קְלִיעוֹ שְׁלוֹ אֶת סְגוּר לְבָךְ)
אוֹ לְצַפְצָף צַפְצוּף סְרַקְסָטִי
עַל גַּל הָאָרֶס הַדִּיִּסְגָּסְטִי
שְׁבוּ טוֹרַחַת אֵין-אוֹנִים
כָּל מְאוּרַת הַצַּפְעוֹנִים
הַפְּטָרְבוּרְגִית בְּקָר-רוּחַ
לְגִרוֹתֶיךָ וְלִגְרִיךָ
לְהִסְתַּבְּכוֹת, שְׁמַתוּכָה
תִּצָּא רוֹצֵחַ אוֹ רְצוּחַ
אִם כְּמִפִּיר-אֶסוּר-דּוּקָרָב
וְאִם כְּפִגְרֵי שְׁהֶקְרָב
עַל מִזְבְּחָה שֶׁל הָאֵינְטְרִיגָה
שְׁאֵת מוֹתֶיךָ סוֹפְסוֹף הַשִּׁיגָה
לֹא רַק בְּזָכוֹת תַּחֲמִנְתָּהּ
כִּי אִם מְשׁוּם שְׁגָם אֶתָּה
בְּאֵין מְבִין וְאֵין יוֹדַע
פְּשׁוּט שְׁחֻקָתָ לִיְדִיָּה...

אֵין סְטִירַת-לְחֵי מְצַלְצֵלַת
בְּפִרְצוּפֵם שֶׁל אֲשִׁמְאִים
מֵאֵשׁ דְּבִקוֹת לֹא מִתְנַצֵּלַת
בְּקִשֵׁי עֲרָפֵם שֶׁל הַחַיִּים
וְאֵין נֶקֶם יוֹתֵר עַז-לֶקַח
וְאֵין שֵׁלִם מִתַּק יוֹתֵר
מִפְרִיוֹנוֹ הַמְתַּעֲלָה כֶּךָ
שֶׁל מִי שְׁרָגַע לֹא וֹתֵר
לְאִימְפוֹטְטִיטִים הַטוֹמִנִים לוֹ
אֶת מְלִכּוּדוֹת אֲוִילוֹתֵם
בְּעוֹד הַשִּׁיר מְאִיר פְּנִים לוֹ
וּמִתַּעֲלֵם מִסְכְּלוֹתֵם.

וְהַכְּבוֹד? לֹא כְבוֹד-הַבַּעַר
שֶׁל דְּרָבִי-אֶקְדָּחִים עֶקֶר
כִּי אִם תְּחוּשַׁת מַהוּת הַפַּעַר
בֵּין הַטְּפֵל וְהָעֶקֶר
שְׁבִאוֹתוֹ צְרוּף סִימְבִּיּוּטִי
בֵּין הַחַיָּה וְהָאָדָם,
בֵּין הַנְּשֻׁגָב וְהָאִידִיּוּטִי,
בֵּין צְמֵאוֹן-יְפִי לְצְמֵא-דָם.

כִּי בְדוּקָרָב הַזֶּה נוֹצַחַת
עַל אֲף זְמָמוֹ שֶׁל הַשֵּׁטָן
לֹא כְדוּרוֹ שֶׁל הַרוֹצֵחַ
כִּי אִם נִצְחוֹ שֶׁל הַפִּיטָן
וְאֵין נִכְבֵּד יוֹתֵר מִקְשָׁב
הַלֵּב לְאִלְמוּתִיוֹתָהּ
שֶׁל הַשִּׁירָה הַמְתַּעֲקֶשֶׁת

לחיות מול כל דורשי מותה.

לחיות למרות, על אף וחרף
חומות הזמן ולהורישי
בלי חוס, בלי רתע ובלי הרף
אותו סוג שקט לא מחריש,
אותה דממה דקה, נכספת
המעלה פתאם אובות
בהם הופכים דפי הספר
למפלאה באהבות.

* * *

שלהי יום שמש ינוארי:
דם השקיעה הוא בד בבר
גם אות לחזיון ברברי
שתוף דקות ספורות בלבד
כאן יתרחש בפאנורמה
משלגת זו, בקפא תחתיו
רכבם של משתתפי הדראמה
בזירתו של הדו-קרב
אף גם מסך אדם כפיו,
יין-הסכלות המסמם
אף את אותם פקוחי-העין
סמואי אפלו המהמם
של שד-היצר בו נדונה
כל תבונתו של לב ענק
כצוארה של דסדמונה
בידי אותלו - למחנק.

והמסך, סמוק כסמך
פסת-בדו של מטדור
המכפילה חמה ואמץ
בפר-המרי, שלא יגדר
אותו שום חניץ בשעה זו
מלהשחט במחי חנית,
עומד לרדת על זועה זו
כעל טרגדיה יונית.

כי המזחלת דם קופאת
אך הסוסים רוקעים ברטט
כמו גם אותם פתאם לופת
כבנבואה המתאמתת
כאן תוף שניות, אותו סיוט
בו האולת הנחשלת
תשמיט את גזר-הפיוט
לבליל של דם ובץ ושלג.

הסקוונדנטים (23) טוענים
תחמשת בנשקי השנים,
האקדחים מכונים
והיריבים, גלויי עינים
פוסעים איש-איש אל מול אויבו
בהנתן האות לנוע
בטוח חמש פסיעות, ובו
פולט דנטס כדור. צנוח
גונח סאשה הירוי:
"עוד יש בי כוח". חיש מושט לו
אקדח אחר, יותר ראוי
מזה שבנפלו נשמט לו
והוא יורה ואת דנטס
בזרוע וחזה פוצע
אף זה - נצל (תודות לנס
שבמשורר לא יתבצע
כי הוא יחזיר את נשמתו
בסורים, מקץ יומים
לירי בו נחרץ מותו)
וכך, קפואים, דמועי-עינים
צופים אנו במחזה
הלא-נסלח והמתרס פה
שבו בזבוז נפשע כזה
של גאונות נחתם בפיאסקו
ובו משקים כחם רטב
צחור שלגי רוסייה וכפורה
מדם קרבן פושקינאטו
של הגדול במשורריה.

הערות וביאורים

- (1) - שמות מחולות שהיו נהוגים בנשפי החברה הגבוהה של אז.
- (2) - חרסינה מפורסמת באיכותה שנוצרה בפרוור הפריסאי Sevres.
- (3) - (צרפתית = chef doeuve): מלאכת-מחשבת, יצירת-מופת.
- (4) - פֶּטֶר רוֹבֵּנְס (1577-1640): צייר פֶּלְמִי נודע שנתפרסם בדמויות הנשים בריאות-הבשר ווְרָדוֹת-העור המתקתקות שלו. פֶּרְאֵנֶץ האֵלֶס (1581?-1666): צייר-דיוקנאות הולנדי מפורסם, שגם דמויות הנשים בתמונותיו ורודות-עור ועגלגלות. בפרק ג' של "יבגני אונגיין" (בתרגום שלונסקי) מלגלג אונגיין באוזני לֵנְסְקִי על אולגה לאריין, כי אין בפְּנִיָּה חיות וכי היא "מִיַּן דְּמוֹת וְאֵן-דְּיָקִית מְעַלָּת, / טוֹבֶת-מְרָאָה וְחֻכְלִילִית / פְּדֻמוֹת יָרֵחַ אֲוִילִית". אנטון ואן-דֵיק (1599-1641): צייר פֶּלְמִי, שתמונתו המפורסמת "המאדונה והחוגלה" מציגה אף היא דמות נשית סנטימנטאלית וסאכארינית.
- (5) - (צרפתית) = כמו שצריך, כהוגן, פִּיאֹות.
- (6) - מהפכת-הנפֶל (דצמבר 1825) נגד עריצות הצאר ניקולאי ה-1, שאירגנו אצילים משכילים, רובם קצינים, שעמם היה פושקין קשור ברגשי ידידות אישית והזדהות פוליטית עמוקים.
- (7) - (רוסית) = אומנת.
- (8) - (") = סבתא, גם פינאי-חיבה לאשה זקנה בכלל.
- (9) - (") = מה זה?
- (10) - אֵיזֵן דְּלֶקְרוֹא (1798-1863): צייר צרפתי נודע בדרמטיות נושאו ובצבעוניותם הלוהטת של ציוריו.
- (11) - (רוסית) = יפה-תואר, חתיך.
- (12) - (") = פנסייה.
- (13) - (") = אבא צאר פֶּטֶר (הגדול).
- (14) - לורד ג'ורג' גורדון בִּירוֹן (1788-1824), המשורר האנגלי הגדול, השפיע מאוד על פושקין. באורחות-חיייו כביצירתו, בפרט בפואימה הסיפורית שלו "צ'יילד הָאָרְלֹד", גילם בִּירוֹן את דמות הַדְּנִי, הג'נטלמן הגנדרן והמשועמם, שאונגיין מְחַקֶּה אותו בשקדנות יתרה. בסיפורו "הדוכסית פאליאנו" כותב סטנדאל, בן-זמנו של פושקין (1783-1842): "מימרתם של הַדְּנִים האנגלים.. האין פירושה להיראות נְלָאָה מְכֹל, עליון על כל?" (תרגום חיים אברבאיה).
- (15) - (רוסית) = הפפר המלכותי. פפר-נופש ליד סנט פטרבורג, שבו מוקמו ארמונות-הקיץ של הצארים הרוסיים. שם גם שָׁכַן הליציאום שבו התחנך פושקין בשנים 1811-1817.
- (16) - (רוסית) = כתובת.
- (17) - (צרפתית) = ילד פרא, קונדס, מעולל צרות.
- (18) - (אנגלית) = פידרור.
- (19) - מושל מחוז אודסה ומפקדו-הממונה של פושקין בימי גלותו בעיר זו בשנים 1823-1824. עם אשתו היפה והמשפילה של רוזן זה מצא פושקין הצעיר והמקסים שפה (וסֶפֶה) משותפת. עובדה רומאנטית זו גרמה להעברת מקום-גלותו של המשורר הסורר מאודסה לכפר אחוזת הוריו, מיכאילובסקוֹיָה.
- (20) - (צרפתית) = נפלא! פובע! (במשמע של "אני מסיר את כובעי בפניך!", "כל הכבוד!") . בפרק ג' של "יבגני אונגיין" מלגלג פושקין על נשות החברה הגבוהה הרוסית שהירבו לפטפט צרפתית "בְּדֶבְרֵן רוֹסִית בְּקֶשִׁי רָב."
- (21) - טירה עתיקה בצפון-איטליה, אליה עלה לְרֶגֶל (בשנת 1077) הקיסר הגרמני היינריך ה-15, שליט הקיסרות הרומית הקדושה, על מנת לבקש סליחה ומחילה מן האפיפיור גֶרְגוֹרִיוֹס ה-7. הליכה לקאנוסה = פניעה.
- (22) - (יוונית) = חטא היוהרה.
- (23) - (לטינית) = עוזרים. שושביני כל אחד מן הצדדים המשתתפים בדו-קרב.

